

การศึกษาเจตคติ ทักษะที่มีต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ
โดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ กรุงเทพมหานคร

พระถิรวัฒน์ อธิวัฒน์ (สุตะพันธ์)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อีเมล: hirawat7469.boss@gmail.com

วันรับบทความ: 9 มกราคม 2564 | วันแก้ไขบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2564 | ตอรับบทความ: 15 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการศึกษาแบบประสบการณ์จริงในการใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษในที่สาธารณะ เจตคติ และทัศนคติ และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาและเจตคติ ทักษะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ในการใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษในที่สาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีเจตคติ ทักษะที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงทางภาษาที่จัดขึ้นนอกสถานที่ (สถานที่จริง) มากกว่าที่จัดขึ้นภายในห้องเรียน

คำสำคัญ: : ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ; ประสบการณ์ตรงทางภาษา; เจตคติ; ทักษะ

The Study of Attitude and Point of View Towards Improving English Speaking Skill by Using Direct Language Experience of Grade 9 Students of Wat Makutkasat High School, Bangkok

Phra Thirawat Athiwattano (Sutaphan)

Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: hirawat7469.boss@gmail.com

Abstract

The objectives of this article was to study the result, attitude and also point of view of students through real learning experience for public speaking skill in English and to develop the form of teaching English in school, including the attitude and view of grade 9 students of Wat Makutkasat High School. It was found that students had better attitude and point of view towards improving English speaking skill by using direct language experience that holds outside (the real site) rather than inside the classroom.

Keywords: English speaking skill, direct language experience, attitude and point of view

บทนำ

การสื่อสาร เป็นจุดเริ่มต้นของเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ทักษะ ความคิดเห็นต่าง ๆ จากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง จากคนกลุ่มหนึ่งสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง จากชนเผ่าหนึ่งสู่อีกชนเผ่าหนึ่ง จากรุ่นสู่รุ่น จากวัฒนธรรมสู่วัฒนธรรม จากอารยธรรมสู่อารยธรรม จากโลกฟากตะวันออกสู่โลกฟากตะวันตก การสื่อสารจึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยที่เล็กที่สุด คือ คนเพียงสองคน ไปสู่หน่วยที่ใหญ่ที่สุด คือ ประชากรโลก ทว่า การสื่อสารจะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดช่องทางที่เป็นสื่อกลางอันจะทำให้เกิดการสื่อสารที่สมบูรณ์ นั่นคือ ภาษา

ภาษา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม เสียง ตัวหนังสือ หรือกิริยาอาการที่สื่อความได้ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 : ออนไลน์) ในหมู่คนซึ่งอยู่ในที่ใดที่นั้น ๆ ต้องการจะสื่อสารซึ่งกันและกัน จึงได้ร่วมกันสร้างสรรค์และประดิษฐ์ภาษาขึ้นใช้กันในกลุมนั้น ๆ เมื่อขยายไปสู่ถิ่นฐานอื่น ๆ ก็ได้เป็นการเผยแพร่การใช้ภาษานั้น ๆ ไปด้วย จนกลายเป็นภาษาประจำถิ่น หรือ “ภาษาถิ่น” และขยายครอบคลุมมากขึ้นกลายเป็น “ภาษาประจำชาติ” ในที่สุด แต่เมื่อคนต่างกลุ่ม ต่างเชื้อชาติ ต่างบ้านต่างเมือง มีความจำเป็นที่จะต้องสื่อสารด้วยภาษาที่กำหนดให้

เป็นสื่อกลางในการใช้สื่อสารในหลายวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน เรียกกันว่า “ภาษาสากล” ซึ่งภาษาที่ได้รับการรับรองว่าเป็นภาษาที่มีการใช้มากที่สุดและถูกบรรจุเข้าในภาษาราชการขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ

โลกในยุคปัจจุบันทำให้นักชื้อต้องพยายามที่จะหาความรู้และเรียนรู้ในวิชาการต่าง ๆ และหาวิธีการให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ (Body of Knowledge) เพื่อจะนำมาอธิบายหรือตอบปัญหาของปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น ในแต่ละวิชาความรู้จะมีการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข หรือสร้างหลักการและระบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ศาสตร์หรือองค์ความรู้ดังกล่าวจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในโลกของความไม่หยุดนิ่ง ยิ่งศาสตร์หรือองค์ความรู้ใดได้รับการพัฒนาหรือแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ศาสตร์หรือองค์ความรู้ นั้น ๆ เป็นที่นิยมนำมาศึกษาและใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติมากยิ่งขึ้น (ภิญโญ คล้ายบวร, 2554) กระทรวงศึกษาธิการจึงเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ 2553: 1)

ซึ่งมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่าย และกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต

วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่มีความกว้างใหญ่ไพศาลมาก เพราะมีการเรียนรู้อยู่ทั่วทุกมุมโลก การปรับเปลี่ยนและแก้ไขวิชาภาษาอังกฤษจึงต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ศาสตร์ดังกล่าวมีการคงอยู่ได้และเกิดประโยชน์ต่อมนุษยชาติมากยิ่งขึ้น ยิ่งในปัจจุบันการศึกษาภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นต่อมวลมนุษยชาติมากขึ้นทุกขณะ เพราะจะต้องนำไปใช้ติดต่อสื่อสารกันตลอดเวลา ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนา รวมถึงต้องหาวิธีการให้มีการศึกษาได้อย่างเข้าใจง่ายและแม่นยำมากตามไปด้วย

ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม นั่นคือ ปัญหาในการจัดฝึกประสบการณ์จริงให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ในหลายโรงเรียนจึงได้มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์สัมผัสกับวัตถุ พื้นที่ สถานที่ สถานการณ์จริง อันเป็นกระบวนการในการจัดการศึกษานอกสถานที่ การศึกษานอกสถานที่ คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนและเดินทางไปศึกษาเรียนรู้ ณ สถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้น ซึ่งอยู่นอกสถานที่ที่เรียนกันอยู่เป็นปกติ โดยมีการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ในสถานที่นั้นตามกระบวนการหรือวิธีการที่ได้วางแผนไว้ และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษา (ทิตนา แคมมณี, 2543)

เอ็ดการ์ เดล (Dale, 1969) ได้กำหนดให้การศึกษานอกสถานที่ เป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมประเภทหนึ่งในลำดับขั้นของกรวยประสบการณ์ (Cone of Experience) และกล่าวว่าการศึกษานอกสถานที่ เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายที่นำไปสู่ความสมบูรณ์ชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ

ประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่า สามารถเกิดขึ้นได้ในระหว่างศึกษานอกสถานที่ โดยตัวของกิจกรรมการศึกษา
นอกสถานที่นั้น คือการดำเนินการสังเกตในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นจริงที่ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางกายภาพที่
สมบูรณ์ในเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่ไม่มีจากการเรียนในห้องเรียน

การจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศในปัจจุบันจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่สูงมากนัก เพราะการจัด
การศึกษาที่ใช้เพียงหนังสือต่างประเทศที่สอนโดยครูไทยซึ่งใช้สำเนียงแบบไทย การอาศัยอ่านหนังสือ
ต่างประเทศ ดูภาพยนตร์ต่างประเทศ หรือฟังเพลงต่างประเทศเป็นเพียงการเรียนรู้แบบรับเอาเพียงอย่างเดียว
แต่ไม่สามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษเพื่อโต้ตอบกับเจ้าของภาษาได้ในสถานการณ์จริง อีกทั้งงบประมาณในการ
จัดจ้างครูชาวต่างชาติเข้ามาสอนในโรงเรียนต่าง ๆ นั้นอาจมีไม่เพียงพอ ทว่า กรุงเทพมหานครเป็นหนึ่งในเมือง
หลวงเป้าหมายที่ชาวต่างชาติหลายคนตั้งใจมาเยี่ยมเยียนเพื่อจุดประสงค์ที่หลากหลาย จุดประสงค์หลักนั้นคือ
เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งชาวต่างชาติเหล่านี้จะท่องเที่ยวไปตามสถานที่ที่มีชื่อเสียงหรือได้รับคำแนะนำจากที่ต่าง ๆ
(Recommended Attractive Places) นั่นคือการเปิดโอกาสในการให้นักเรียนได้สร้างบทสนทนากับ
ชาวต่างชาติอันจะเป็นหนึ่งในการพัฒนาการเรียนรู้และการใช้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนได้ซึ่งสอดคล้องกับ
หลักการทฤษฎีประสบการณ์ของเอ็ดการ์ เดล และทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย

ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย (Gagné)

โรเบิร์ต กานเย (Robert Gagné (1916 - 2002) นักปรัชญาและนักจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกันได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอน ได้แก่ ทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ทฤษฎีดังกล่าว
เป็นทฤษฎีที่จัดเข้าในกลุ่มผสมผสาน (Gagne's eclecticism) กลุ่มนี้มีความเชื่อว่า ความรู้มีหลากหลาย
ประเภท บางประเภทเป็นความรู้ที่สามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง บางประเภทเป็น
ความรู้ที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถในขั้นสูงจึงจะสามารถเข้าใจได้ กานเยได้จัดชั้นการ
เรียนรู้ซึ่งเริ่มจากง่ายไปหายาก โดยผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมนิยม และพุทธินิยมเข้า
ด้วยกัน (ทิตินา แชนนี 2553)

ทฤษฎีการเรียนรู้

กานเย (Gagne) ได้จัดประเภทของการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายากไว้

8 ประการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้สัญญาณ (signal-learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่
เป็นไปโดยอัตโนมัติ อยู่นอกเหนืออำนาจจิตใจ ผู้เรียนไม่สามารถบังคับพฤติกรรมไม่ให้เกิดขึ้นได้ การเรียนรู้
แบบนี้เกิดจากการที่คนเรานำเอาลักษณะการตอบสนองที่มีอยู่แล้วมาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าใหม่ที่มีความใกล้ชิดกับ
สิ่งเร้าเดิม การเรียนรู้สัญญาณ เป็นลักษณะการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขของพาฟลอฟ (Pavlov) 2) การ
เรียนรู้สิ่งเร้า-การตอบสนอง (stimulus-response learning) เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องจากการเชื่อมโยงระหว่าง
สิ่งเร้าและการตอบสนอง แตกต่างจากการเรียนรู้สัญญาณ เพราะผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองได้
ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม เนื่องจากการได้รับการเสริมแรง การเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบ
เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Edward Thorndike 1874-1949) และการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไข (operant
conditioning) ของสกินเนอร์ (B.F.Skinner 1904-1990) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ

พฤติกรรมที่แสดงออกเกิดจากสิ่งเร้าภายในของผู้เรียนเอง 3) การเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง (chaining) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองที่ต่อเนื่องกันตามลำดับ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ การเคลื่อนไหว 4) การเชื่อมโยงทางภาษา (verbal association) เป็นการเรียนรู้ในลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง แต่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา การเรียนรู้แบบการรับสิ่งเร้า-การตอบสนอง เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบต่อเนื่องและการเชื่อมโยงทางภาษา 5) การเรียนรู้ความแตกต่าง (discrimination learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะความแตกต่างตามลักษณะของวัตถุ 6) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (concept learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ พร้อมทั้งสามารถขยายความรู้ไปยังสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากที่เคยเห็นมาก่อนได้ 7) การเรียนรู้กฎ (rule learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการรวมหรือเชื่อมโยงความคิดรวบยอดตั้งแต่สองอย่างขึ้นไป และตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น การที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำการเรียนรู้นั้นไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ กันได้ 8) การเรียนรู้การแก้ปัญหา (problem solving) เป็นการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา โดยการนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาใช้ การเรียนรู้แบบนี้เป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นการใช้กฎเกณฑ์ในขั้นสูงเพื่อการแก้ปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน และสามารถนำกฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหานี้ไปใช้กับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันได้

กานเยได้แบ่งสมรรถภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ไว้ 5 ประการได้แก่ 1) สมรรถภาพในการเรียนรู้ข้อเท็จจริง (verbal information) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ข้อเท็จจริงต่างๆ โดยอาศัยความจำและความสามารถระลึกได้ 2) ทักษะเชาว์ปัญญา (intellectual skills) หรือทักษะทางสติปัญญา เป็นความสามารถในการใช้สมองคิดหาเหตุผล โดยใช้ข้อมูล ประสบการณ์ ความรู้ ความคิดในด้านต่างๆ นับตั้งแต่การเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นทักษะง่ายๆ ไปสู่ทักษะที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ทักษะเชาว์ปัญญาที่สำคัญที่ควรได้รับการฝึกคือ ความสามารถในการจำแนก (discrimination) ความสามารถในการคิดรวบยอดเป็นรูปธรรม (concrete concept) ความสามารถในการให้คำจำกัดความของความคิดรวบยอด (defined concept) ความสามารถในการเข้าใจกฎและใช้กฎ (rules) และความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving) 3) ยุทธศาสตร์ในการคิด (cognitive strategies) เป็นความสามารถของกระบวนการทำงานภายในสมองของมนุษย์ ซึ่งควบคุมการเรียนรู้ การเลือกรับรู้ การแปลความ และการดึงความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และประสบการณ์เดิมออกมาใช้ ผู้มียุทธศาสตร์ในการคิดสูงจะมีเทคนิค มีเคล็ดลับในการเรียนรู้ ความจำ ความเข้าใจ และประสบการณ์เดิมที่สะสมเอาไว้ออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่มีสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้อย่างดี รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ 4) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skills) เป็นความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติหรือการใช้วัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ที่มีทักษะการเคลื่อนไหวที่ดีนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีลักษณะรวดเร็ว คล่องแคล่ว และถูกต้องเหมาะสม 5) เจตคติ (attitudes) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลนั้นในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด

สิ่งหนึ่ง

นอกจากนี้ กานเยได้เสนอหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนรู้ไว้ผ่านหลักการและแนวคิด 2 ประการสำคัญ ได้แก่ 1. ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท

คือ 1) ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง 2) กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy) 3) ภาษาหรือคำพูด (Verbal information) 4) ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor skills) 5) เจตคติ (Attitude) 2. กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดการกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มารวบรวมพิจารณาเลือกจัดการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่กระบวนการจัดการกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกในร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนทางกายจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภทซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมองโดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็วและสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน กายเฝ้าได้นำเอาแนวความคิดมาใช้ในการเรียนการสอนโดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหา และจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ หลักการสอน 9 ประการ รายละเอียดแต่ละขั้นตอน

มีดังนี้ 1) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) กระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกับบทเรียน และเนื้อหาที่จะเรียนการ เร้าความสนใจผู้เรียนนี้อาจทำได้โดย การจัดสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดความสนใจ เช่น การใช้ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และ/หรือการใช้เสียงประกอบบทเรียนในส่วนบทนำ 2) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) การบอกให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเรียนการสอนบนเว็บที่ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนของตนเองได้ โดยการเลือกศึกษาเนื้อหาที่ต้องการศึกษาได้เอง ดังนั้นการที่ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียนล่วงหน้าทำให้ผู้เรียนสามารถมุ่งความสนใจไปที่เนื้อหาบทเรียนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังสามารถเลือกศึกษาเนื้อหาเฉพาะที่ตนยังขาดความเข้าใจที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตรงตามจุดประสงค์ของบทเรียนที่ได้กำหนดไว้ 3) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) การทบทวนความรู้เดิมช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้ รวด เร็วยิ่งขึ้น รูปแบบการทบทวนความรู้เดิมในบทเรียนบนเว็บทำได้หลายวิธี เช่น กิจกรรมการถาม-ตอบ คำถาม หรือการแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนอภิปรายหรือสรุปเนื้อหาที่ได้เคยเรียนมาแล้ว เป็นต้น 4) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) การนำเสนอบทเรียนบนเว็บสามารถทำได้หลายรูปแบบด้วยกัน คือ การนำเสนอด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง หรือแม้กระทั่ง วิดีทัศน์ อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญก็คือผู้เรียน ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้การนำเสนอบทเรียนเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด 5) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) การชี้แนะทางการเรียนรู้ หมายถึง การชี้แนะให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนใหม่ผสมผสานกับความรู้เก่า ที่เคยได้เรียนไปแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ รวดเร็วและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น 6) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) นักการศึกษาต่างทราบดีว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนโดยตรง ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนบนเว็บจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ร่วมในกิจกรรมการเรียน ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดกิจกรรมการสนทนาออนไลน์รูปแบบ Synchronous หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านเว็บบอร์ดในรูปแบบ Asynchronous เป็นต้น 7) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) ลักษณะเด่นประการหนึ่งของการเรียนการสอนบนเว็บก็คือการที่ผู้สอนสามารถ ติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนได้โดยตรงอย่างใกล้ชิด เนื่องจาก

บทบาทของผู้สอนนั้นเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียง ผู้เดียวมาเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยกำกับการเรียนของผู้เรียนรายบุคคล และด้วยความสามารถของอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา ทำให้ผู้สอนสามารถติดตามก้าวหน้าและสามารถให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคนได้ด้วยความสะดวก 8) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) การทดสอบความรู้ความสามารถผู้เรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง เพราะทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจที่ผู้เรียนมีต่อเนื้อหาในบทเรียนนั้น ๆ การทดสอบความรู้ในบทเรียนบนเว็บสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อสอบแบบปรนัยหรืออัตนัย การจัดทำกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยเป็นต้น ซึ่งการทดสอบนี้ผู้เรียนสามารถทำการทดสอบบนเว็บผ่านระบบเครือข่ายได้ 9) สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) การสรุปและนำไปใช้ จัดว่าเป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนสุดท้ายที่บทเรียนจะต้องสรุปโน้ตของเนื้อหาเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ของตนเองหลังจากศึกษาเนื้อหาผ่านมาแล้ว ในขณะที่เรียนบทเรียนต้องชี้แนะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลอ้างอิงเพิ่มเติมเพื่อแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในบทเรียนถัดไปหรือนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นต่อไป

จากแนวคิดของกานเย่ (Gagne) ยังได้นำเสนอองค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ ผู้เรียน (Learner) มีระบบสัมผัสและระบบประสาทในการรับรู้ สิ่งเร้า (Stimulus) คือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ การตอบสนอง (Response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์: 2558) เป็นการสอนภาษาที่มุ่งเน้นการใช้ปัจจัยป้อนและกระบวนการเรียนรู้ด้วยกลวิธีต่าง ๆ ที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาภาษาของผู้เรียนในการรับรู้และเรียนรู้ตามธรรมชาติโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างระดับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสติปัญญาของผู้เรียน กลวิธีในการสอนจะยึดหลักการทางภาษาศาสตร์เชิงระบบ (systemic linguistics) ภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (psycholinguistics) และจิตวิทยาในการเรียนรู้ (learning psychology) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางความคิดและมีเจตคติทางบวกในการเรียนรู้

แนวคิดสำคัญการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาได้รับการพัฒนา โดยนักภาษาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านและครูผู้สอนภาษาชาวออสเตรเลียหลายคน เช่น ไบรอัน เกรย์ ดร.ริชาร์ด วอล์คเกอร์ และ เนียคอร์ เป็นต้น โดยในปี ค.ศ.1960 ได้เริ่มมีการทดลองสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับนักเรียนชาวพื้นเมืองกับชาวออสเตรเลีย ผลการทดลองพบว่า นักเรียนเกือบ 100% สามารถอ่าน เขียน ฟัง และพูดภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ทำให้การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาได้รับการเผยแพร่ไปทั่วประเทศออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำหรับในประเทศไทย รศ.ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย ได้มีการนำวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามาใช้ในการทดลองสอนในวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทย ในโรงเรียนประถมสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม นครวิโรฒ ประสานมิตร ปรากฏผลเช่นเดียวกับการทดลองในประเทศออสเตรเลีย กล่าวคือ นักเรียนสามารถอ่าน เขียน และพัฒนาทักษะการพูดได้ดี (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2533) และในปี พ.ศ.2531-2533 ได้จัด

ดำเนินการทดลองสอนในพื้นที่ที่มีปัญหา 4 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้บางจังหวัดที่มีปัญหาทางภาษา ต่อมาในปี พ.ศ.2534 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเห็นว่า การเรียนการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาเป็นกระบวนการภาษาที่เป็นธรรมชาติ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกชั้นทุกตอนการสอน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาได้รวดเร็ว ผักตบชားการทำงานกลุ่มและมีนิสัยรักการอ่าน จึงได้จัดอบรมครูทุกจังหวัด จังหวัดละ 8 ห้องเรียน และศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบอีกจังหวัดละ 3 คน โดยได้รับการสนับสนุนสื่อจากมูลนิธิโรตารีสากล

หลักการและแนวทฤษฎีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) 1) แนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communication Approach) แนวการสอนแบบนี้เน้นการใช้ภาษาของนักเรียนเป็นหลัก โดยอาศัยหลักการของภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (sociolinguistics) ซึ่งว่าด้วยเนื้อหาบริบท (context) ภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชนซึ่งอาจใช้ผิดแผกแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม กระบวนการสอนตามแนวนี้นั้นปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลอยลางแสดงออกทางภาษาหรือการทดลองใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายด้วยตนเองทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาภาษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเนื้อหาที่จัดขึ้นเป็นบทเรียนนั้นเน้นบริบททางภาษาที่มีความหมายแก่ผู้เรียนตามหลักการใช้ภาษาในสังคม ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มากกว่าจะจัดแบบวิเคราะห์ภาษาหรือเรียนเพื่อเข้าใจระบบของเสียง คำ ไวยากรณ์เท่านั้น ซึ่งครูผู้สอนมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ แนะนำ และแก้ไขการใช้ภาษาที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน 2) แนวคิดการสอนแบบธรรมชาติ (Natural Approach) แนวคิดนี้เน้นปัจจัยที่นักเรียนเข้าใจ บทเรียนที่ใช้เป็นสื่อการเรียนจึงเป็นเรื่องเล่าจากจินตนาการ เรื่องจากประสบการณ์ เรื่องเกี่ยวกับวิธีการทำงานง่าย ๆ แต่ละเรื่องมีความยาวไม่มากนักและสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกันก็กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้สมองทั้ง 2 ซีก นอกจากนี้ยังคำนึงถึงกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับการรับรู้ภาษาของนักเรียนด้วย ขั้นตอนการสอนจึงนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้จำแนกมาเป็นทฤษฎีรองรับในการจัดลำดับกิจกรรมแต่ละขั้นของการสอน 3) แนวคิดการสอนอ่าน (Reading Approach) แนวคิดนี้ยึดหลักการทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (psycholinguistics) โดยเน้นกระบวนการอ่านของมนุษย์เป็นสำคัญ แนวการสอนอ่านให้คำจำกัดความของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การสร้างความหมายจากสัญลักษณ์โดยผ่านกระบวนการทางความคิด วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่จะใช้ในการเรียนรู้การอ่านที่ถูกต้องและเป็นไปตามธรรมชาติ นักภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาไม่ได้มองการอ่านเพียงการแสวงหาความหมายเพื่อเข้าใจสัญลักษณ์ หรืออักษรเพียงตัวเดียว แต่คำนึงถึงหลักการทางจิตวิทยาในการรับรู้การอ่าน การถ่ายโยงความคิดรวบยอดทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะช่วยให้การอ่านสมบูรณ์ เช่น ความสนใจประสบการณ์เดิมและการระลึกสิ่งที่อ่านได้ ดังนั้น ทฤษฎีการสอนอ่านได้เน้นการสร้าง ความหมายจากสัญลักษณ์โดยผ่านกระบวนการคิด การสอนอ่านในช่วงต้น จึงมุ่งให้นักเรียนจำสัญลักษณ์/คำในลักษณะการจำภาพ นั่นคือ เมื่อเห็นคำก็จะนึกถึงความหมายของคำก่อนนึกถึงส่วนประกอบของคำหรือหลักเกณฑ์ทางภาษา 4) แนวคิดการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา จำเป็นต้องยึดบทเรียนหรือกิจกรรมเป็นหลักซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญในการให้รูปแบบภาษาแก่ผู้เรียน ดังนั้น บทเรียนหรือกิจกรรมนำนั้น

ต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมที่จะเป็นปัจจัยป้อนเพื่อให้รูปแบบของภาษาที่เหมาะสมด้วย แนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานจะยึดหลักการเกี่ยวกับทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบ (systemic linguistic theory) ทฤษฎีภาษาเชิงระบบดังกล่าวจะเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อเนื้อความจากบริบทในกาลเทศะต่าง ๆ ที่ใช้กันในสังคมหรือชุมชน ซึ่งย่อมจะมีสถานการณ์แวดล้อม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป และมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ

สรุปได้ว่า วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษานำเน้นการพัฒนาภาษาในบริบทที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติ เน้นปัจจัยป้อนได้แก่บทเรียนหรือกิจกรรมนำ ซึ่งจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนได้รับรู้รูปแบบของภาษาจนเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การรับรู้ในอรรถลักษณะต่าง ๆ โดยให้ออกาสผู้เรียนได้มีความคิดโดยอิสระที่จะฝึกฝนตนเองตามความสามารถของตนเอง มีการพัฒนาความหมายรวมของภาษาไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา

สรุป

สรุปได้ว่า นักเรียนมีค่าเจตคติ ทักษะคิดที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ประเด็นที่ได้ค่าคะแนนสูงสุด ได้แก่ สถานที่จัดกิจกรรม พอจะสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีเจตคติ ทักษะคิดที่ดีกับบรรยากาศการเรียนรู้นอกสถานที่มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Smith (ออนไลน์ : 1976) ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้นอกห้องเรียน ว่าเป็นการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การเรียนรู้จะเริ่มที่วัตถุประสงค์ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน การรับรู้ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ สามารถจัดได้ง่ายและครบถ้วนในการศึกษาออกห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการมองสังเกต สัมผัส ได้ยิน ได้เห็น ได้กลิ่น เป็นการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาเต็มไปด้วยความกระตือรือร้นของผู้เรียน และอีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจ คือ เรื่องระยะเวลาในการจัดโครงการ ซึ่งได้ค่าคะแนนร้อยละเท่ากัน แต่แตกต่างกันที่ค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยที่การกระจายข้อมูลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียนนั้นมีการกระจายตัวของข้อมูลมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ นักเรียนมีแนวโน้มขึ้นขอระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียนมากกว่ากิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงในห้องเรียน ซึ่งแม้ว่าระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงทั้งสองรูปแบบจะใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเท่ากัน แต่มีค่าคะแนนความเห็นที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจมีปัจจัยจากสถานที่จัดกิจกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ค่าความเห็นของเจตคติ ทักษะคิดของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงนอกสถานที่ที่มีค่าคะแนนมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงในห้องเรียน

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาเปรียบเทียบเจตคติ ทักษะที่มีต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบประสบการณ์ตรงทางภาษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ต่อยอด ปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในและนอกสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซน์ แอนพริ้นติ้ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- เฉลิม ทองนวล. (2554). *คู่มือพัฒนาการเรียนและการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพมหานคร: ไอเอ็ด พับลิชชิ่ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- เฉลิม ทองนวล. (2557). *เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร: ไอเอ็ด พับลิชชิ่ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- ภิญโญ คล้ายบวร. (2554). *หลักการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพมหานคร: ไอเอ็ดพับลิชชิ่ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. (2552) *ความหมายและความสำคัญของภาษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2562, จากเว็บไซต์ <https://www.im2market.com/2016/10/18/3628>
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2558). *กรวยประสบการณ์เอ็ดการ์ เดล (Cone of Experience)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2562, จากเว็บไซต์ aontodsaaon.blogspot.com/2015/11/blog-post.html
- ธนกร สุวรรณพฤติ. (2559). *การพัฒนาแบบการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2562, จากเว็บไซต์ <http://thesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/66>
- ธิดารัตน์ นาคเกี้ยว. (2544). *ผลของการสอนแบบเน้นโครงสร้างไวยากรณ์ในงานปฏิบัติเพื่อการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์ <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/263>
- ธีระพงษ์ กระการดี. (ไม่ปรากฏปีที่แต่ง). *ค่าเฉลี่ยเลขคณิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์ <http://www.stvc.ac.th/elearning/stat/csu2.html>
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (ไม่ปรากฏปีที่แต่ง). *ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์ <http://www.stvc.ac.th/elearning/stat/csu3.html>
- ชูขวัญ รัตนพิทักษ์ธาดา. (2543). *ผลของการสอนกลวิธีในการปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการใช้กลวิธีในการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*.

- สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์ <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/3878>
- วิรงรอง เทพสุริยวงศ์. (2547). การใช้กิจกรรมการละครเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสันติธรรมวิทยาคม จังหวัดยโสธร. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์ [http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Tea_Eng_For_Lan\(M.A.\)/Wirongrong_T.pdf](http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Tea_Eng_For_Lan(M.A.)/Wirongrong_T.pdf)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2562, จากเว็บไซต์ www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2550). รูปแบบการสอนของ Robert Gagné. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์ <https://www.kroobannok.com/92>
- Merit Mon. (2558). ความสำคัญของการเรียนรู้นอกห้องเรียน. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2563, จากเว็บไซต์ <https://sites.google.com/site/it4learn2012/banthukprasbkarn/khwamsakhaykxngkarreiyrunxkxhngreiy>